

به نام خداوند جان و خرد

نقدی بر نقد نقادانه

کارل مارکس - فردریش انگلس

به

خانواده‌ی مقدس

www.ketab.ir

توضیح و شرح:

تیرداد نیکی

انتشارات شفيعی

۱۴۰۱

سرشناسه	نیکی، تیرداد نیکی
عنوان و نام قراردادی	نقدی بر نقد نقادانه کارل مارکس - فردریش انگلس به خانواده‌ی مقدس/ توضیح و شرح تیرداد نیکی
مشخصات نشر	تهران: انتشارات شفيعی، ۱۴۰۱
مشخصات ظاهری	۳۴۰ص؛ ۵/۲۱×۱۴/۵ س م
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۵۶۲۶-۰۴-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
یادداشت	نمایه
موضوع	مارکس، کارل ۱۸۱۸-۱۸۸۳ م. خانواده‌ی مقدس، یا انتقاد انتقادی انتقاد علیه برنوبائو و شرکاء - - نقد و تفسیر
موضوع	Marx, Karl, 1818-1883. Die heilige familie - Criticism and interpretation
موضوع	انگلس، فریدریش، ۱۸۲۰-۱۸۹۵ م. خانواده‌ی مقدس، یا انتقاد انتقادی انتقاد علیه برنوبائو و شرکاء - - نقد و تفسیر
موضوع	Engels, Friedrich, 1820-1895. Die heilige familie - Criticism and interpretation
موضوع	سوسیالیسم، اقتصاد، ماتریالیسم دیالکتیک
موضوع	Dialectical materialism
رده‌بندی کنگره	۵/HX۳۹
رده‌بندی دیویی	۴/۳۲۵
شماره کتابشناسی ملی	۱۹۳۸۰۶۵

نقدی بر نقد نقادانه

کارل مارکس - فردریش انگلس

به

خانواده‌ی مقدس

توضیح و شرح: تیرداد نیکی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۱

حروف‌چینی: راه‌شهاب

چاپ و صحافی: نقشینه

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

حق چاپ و نشر برای انتشارات شفيعی محفوظ است

انتشارات شفيعی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، ساختمان اردیبهشت،

شماره ۶۵، طبقه همکف، تلفن: ۶۶۴۹۴۶۵۴

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۲۶-۰۴-۲

فهرست مندرجات

پیش‌درآمد	۷
مقدمه (هیئت تحریریه)	۱۱
پیشگفتار	۱۵
فصل ۱- نقد نقادانه در هیئت «استاد صحاف» یا نقد نقادانه به مثابه‌ی جناب رایش‌آرت (از انگلس)	۱۷
فصل ۲- «نقد نقادانه» به مثابه‌ی «صاحب ماشین آلات» یا نقد نقادانه به مثابه‌ی جناب بولیوس (ژول) فائوخر (از انگلس)	۲۱
فصل ۳- «جامعیت نقد نقادانه» با نقد نقادانه به مثابه‌ی جناب بُت (یونگ تیتس؟) (از انگلس)	۲۹
فصل ۴- «نقد نقادانه» به مثابه‌ی «آسودگی خیال دانش» یا «نقد نقادانه» به مثابه‌ی جناب ادگار	۳۱
۱- اتحادیه‌ی کارگران «فلوراتریستان» (از انگلس)	۳۱
۲- «براد» درباره‌ی روسپان (از انگلس)	۳۳
۳- عشق (از مارکس)	۳۳
۴- پرودن (از مارکس)	۳۷
وجه مشخصه‌ی ترجمه‌ی شماره‌ی ۱	۳۸
ملاحظه‌ی نقادانه‌ی شماره‌ی ۱	۴۸
ملاحظه‌ی نقادانه‌ی شماره‌ی ۲	۵۲

۵۸.....	وجه مشخصه‌ی ترجمه شماره‌ی ۲.....
۵۹.....	ملاحظه‌ی نقادانه‌ی شماره‌ی ۳.....
۶۵.....	وجه مشخصه‌ی ترجمه‌ی شماره‌ی ۳.....
۷۲.....	ملاحظه‌ی نقادانه‌ی شماره‌ی ۴.....
۷۵.....	وجه مشخصه‌ی ترجمه‌ی شماره‌ی ۴.....
۷۶.....	ملاحظه‌ی نقادانه‌ی شماره‌ی ۵.....
	فصل ۵- «نقد نقادانه» به مثابه‌ی متافیزیک فروش یا نقد نقادانه، به
۸۱.....	مثابه‌ی جناب سلیگا.....
۸۲.....	۱- «راز مدنیت منحط» و «راز عدم حقانیت در دولت».....
۸۵.....	۲- راز تأویل شهودی.....
۹۰.....	۳- «راز مجسم فره‌بخته».....
۱۰۲.....	۴- «راز مندی تقوی و یارسای».....
۱۰۵.....	۵- «رازوری، یک سخریه».....
۱۱۰.....	۶- کبوتر قمری (ریژولت).....
۱۱۲.....	۷- نظام جهانی اسرار پاریس.....
۱۱۵.....	فصل ۶- نقد نقادانه‌ی مطلق، یا نقد نقادانه به مثابه‌ی جناب برونو.....
۱۱۵.....	۱- نخستین کارزار انتقاد مطلق.....
۱۱۵.....	الف) «روح» و «توده».....
۱۲۸.....	ب) مسأله‌ی یهود شماره ۱ - طرح مسأله.....
	ج) تلمیحات رمزآلود هینریخ شماره‌ی ۱. درباره‌ی سیاست،
۱۳۳.....	سوسیالیسم و فلسفه سوسیالیسم و فلسفه.....
۱۳۵.....	۲- دومین کارزار نقد مطلق.....
۱۳۵.....	الف) هینریخ شماره‌ی ۲ «نقد»، و «فوبرباخ».....
	مسأله‌ی یهود شماره ۲- کشفیات نقادانه درباره‌ی سوسیالیسم، حقوق و
۱۳۸.....	سیاست (ملت).....
۱۴۵.....	۲- سومین کارزار نقد مطلق.....
۱۴۵.....	الف) تزکیه‌ی نفی نقد مطلق - گذشته‌ی «سیاسی» اش.....
۱۵۵.....	ب) مسأله‌ی یهود شماره ۳.....

ج) پیکار نقادانه علیه انقلاب فرانسه	۱۷۲
د) پیکار نقادانه علیه ماتریالیسم فرانسه	۱۸۱
ه) غلبه‌ی نهائی بر سوسیالیسم	۱۹۵
و) دور شهودی نقد مطلق و فلسفه خودآگاهی	۱۹۹
فصل ۷- مکاتبات نقد نقادانه	۲۰۹
۱- توده‌ی نقادانه	۲۰۹
۲- «توده‌ی غیرنقادانه» و «نقد نقادانه»	۲۱۶
الف) «توده متحجر» و «توده ناراضی»	۲۱۶
ب) «توده‌ی رقیق‌القلب» و «مشتاق رهایی»	۲۲۰
ج) فیض و رحمتی که به توده ارزانی شد	۲۲۳
۳- توده‌ی غیرمنتقدانه نقادانه یا «نقد» و «محفل رنگین برلن»	۲۲۴
فصل ۸- مسیر ناسوتی و تطور «نقد نقادانه» یا «نقد نقادانه» به مثابه‌ی	
رودلف، شاهزاده‌ی گرولد اشتاین	۲۳۷
۱- تبدیل نقادانه قصاب به سگ، با شورینور	۲۳۸
۲- رازگشایی سر مذهب نقادانه، یا فلوردوماری	۲۴۳
الف) «مارگریت» شهودی	۲۴۳
ب) فلوردوماری	۲۴۶
۳- مکاشفه‌ی اسرار قوانین	۲۵۸
الف) آقامعلم، یا نظریه‌ی جزایی جدید	۲۵۸
راز زندان انفرادی فاش می‌شود. اسرار پزشکی	۲۵۸
ب) پاداش و کیفر. عدالت دوگانه (همراه با یک جدول)	۲۷۲
ج) فنای انحطاط درون مدنیت و علم حقانیت در دولت	۲۷۵
۴- راز گشودشده‌ی دیدگاه	۲۷۶
۵- مکاشفه‌ی راز بهره‌وری از انگیزه‌ای انسانی با کلمانس داروبل	۲۷۹
۶- مکاشفه‌ی راز رهایی زنان، یا لوئیز مورل	۲۸۱
۷- مکاشفه‌ی اسرار علم اقتصاد	۲۸۱
الف) مکاشفه‌ی نظری اسرار علم اقتصاد	۲۸۳
ب) بانک مستمندان	۲۸۵

پیش‌درآمد

نقدی بر نقد نقادانه به «خانواده مقدس»، یکی از اولین آثار مشترک مارکس و انگلس است که در آن غناء جامع‌الاطراف اندیشه‌های آنان در مورد مسائل اجتماعی با وضوح کاملی بیان می‌شود. لنین در این باره می‌نویسد: «مارکس در اینجا از فلسفه هگل به سوسیالیسم می‌رسد؛ این گذار، به وضوح قابل شناخت است و می‌توان دید مارکس از پیش به چه چیزی دست یافته و چگونه به قلمرو اندیشه‌های نوین انتقال یافته است. (لنین - ج ۳۸ ص ۸) مارکس بر آنست که تضاد بین نوع انسان (یعنی زندگی اجتماعی) و فرد انسان (یعنی، نیازمندی‌های زندگی فردی) در جوامع طبقاتی موجب ازخودبیگانگی و سرخوردگی می‌شود و او را به سوی دوگانگی شخصیت و فریب و خودفریبی می‌کشاند، انسان را و می‌دارد یکی خودش باشد، یکی برای جامعه، یا به دیگر سخن روابط میان انسان‌ها را به روابط سالوسانه بدل می‌سازد.

مارکس ضمن بررسی شخصیت‌های رمان «اسرار پاریس» اوژن سو، رمان‌نویس فرانسوی و انتقاد از سوسیالیسم احساساتی او، نشان می‌دهد که احساسات شریف و بزرگ‌منشانه هر گاه به سرحد نهائی برسد نتایجی به بار می‌آورد که با ثمرات بزرگ‌ترین معایب قابل قیاس است، اما در عین بزرگ‌ترین داهیه و فسون‌ساز جهان همیشه همان

سادگی باقی خواهد ماند. انسان در جوامع طبقاتی، بندبازی است که بر لب پرتگاه می‌رقصد؛ در آنجا هیچ چیزی کامل نیست، مگر بدبختی. ثروت، این گواهینامه‌ی گستاخی، در دست بورژوازی حتی وسیله‌ای می‌شود تا با ایجاد انجمن‌های دُن کیشوتی خیریه، تیره‌روزی انسان را وسیله سرگرمی و مشغولیت و ارضاء حُب ذات خود کند.

«خانواده‌ی مقدس»، با انتقاد از «نقد» (برونو باوئر) و برداشت ذهنی او و اعوان و انصارش از رویدادهای تاریخی و معیوب‌سازی نظریات پرودن از طریق ترجمه و تفسیر اراء او آغاز می‌شود. مارکس در بررسی طنزآمیز خود از نظریات آنان خاطرنشان می‌سازد که وقتی با رویدادها و تاریخ تماس گرفته می‌شود، می‌بایست مسائل مشخص و ریشه‌های طبقاتی جریان‌های گوناگون تشریح شود و نه احکام من‌درآوردی و دلخواهانه.

مارکس و انگلس تحلیلی نیز از فلسفه هگل به دست می‌دهند و آن را به مثابه‌ی ترکیبی از فلسفه اسپینوزا و فیخته توصیف می‌کنند و در عین حال تضاد مستتر در آن را آشکار می‌سازند.

یکی از موارد شایان ذکری که در این کتاب مورد نقد و تحلیل قرار می‌گیرد، نقش زن در جامعه و آزادی او است. مارکس این حکم علمی را تشریح می‌کند که تحقیر و خفّت جنس مؤنث، ویژگی اساسی دوران بربریت و نیز دوران تمدن است. تنها تفاوت این است که نظام متمدنانه، هر رذیلتی را که بربریت به شکلی ساده مرتکب می‌شود به صورت چیزی مرکب، دوپهلوی، مبهم و ریاکارانه ترویج می‌دهد. مارکس در عین حال شرط رهائی زن در جامعه را مقیاس طبیعی آزادی و رهائی عمومی می‌داند.

در بخش‌هایی از اثر حاضر به استثنای بخش مربوط به «پیکار نقادانه علیه ماتریالیسم فرانسوی» که آنتونیو گرامشی آن را «تحسین برانگیز» خوانده، شیوه و طرز بیان مصنفان به خاطر جنبه‌ی مناظره‌ای مسائل روز مورد بحث، برای خواننده‌ای که در نتیجه‌گیری

بی صبر است، به سخن گرامشی «مبهم» به نظر می‌رسد^۱، ولی معهدا حتی ارزش این بخش‌ها نیز برای آشنائی با روش جدلی و تحلیلی مصنفان در برخورد با مسائل مشخص و «به مثابه‌ی سند اولیه‌ای که نطفه‌های پرنبوغ جهان‌بینی نوین را در بر دارد، از حد و قیاس فزون است.»

توضیحات مترجم با ذکر: (م) و حواشی هیئت تحریریه با ذکر: هـ. ت در ذیل صفحات مربوطه در ترجمه حاضر مشخص گردیده است.

تیرداد نیکی ۱۴۰۱

www.ketab.ir

۱- آ. گرامشی: یادداشت‌های زندان - ص ۱۶۲، ناشران بین‌الملل - نیویورک - ۱۹۷۱.